

frem, bleve Statskolemændene noget bange, og da de desuden laa under i Debatten overfor Friiskolefolket, bøde det Hele en Del hen. Hvad der kom ud af disse Lærermøder, staar for mig saaledes, at man kan udtrykke det i to Sætninger. Den første Sætning er den: Det danske Folk er blevet enigt om, at det ikke er ved Lovregler, at man faar et forbedret Skolevæsen, men at det kommer an paa den Person, der staar i Skolen, hvordan han tager Sagen og fører den frem, om han virkelig med Dygtighed forener Kjærlighed og Nidkjerhed for Sagen for at virke derved. Den anden Sætning, som jeg er vis paa, ogsaa kan siges at være fremkommen, er den, at man er kommen til den Overbevisning, at Autoriteterne have tabt Troen paa den dem lovhjemslede Ret til at gribe forkyrrende ind i en naturlig Udvikling af vore Skoleforhold. Saaledes mener jeg, at Forholdene stille sig for Liden, og derfor er jeg kommen til det Resultat, at det Bedste, man kan gjøre for vor Skole for Liden, er at sige: Lad den udvikle sig under de Former, den nu har. Derfor vil mit Stabe overfor dette Lovforslag blive dette, at jeg stemmer imod dets Overgang til 2den Behandling, fordi jeg derved vil lægge for Dagen, at jeg har den Mening, at det er bedst, at Sagen hviler. Naar man skulde tage fat paa Sagen og ordne den for at sette en Laurberkrans om den ærede Ministers Hoved for at dække Provisoriepletterne, saa er jeg heller ikke med, saa at jeg slet ingen Grund har til at ønske Loven fremmet.

Imidlertid bliver det jo maaste saa, at man ved den Afstemning, der vil finde Sted her i Salen, vil vise, at man virkelig vil have Sagen frem, og saa forandrer Stillingen sig for mig; saa siger jeg, at jeg maa arbejde for Sagen, som den da ligger for. Af den Grund vil jeg fremsætte mit Syn paa Sagen, saaledes som jeg mener, den skulde være, naar vi virkelig skulle til at tage fat paa den. Jeg vil da oplæse det Spørgsmaal: Hvorledes bør Sagen ordnes? Saa kan man jo sige, at den bør ordnes som en Statsfag; men hvad vil det egentlig sige: som en Statsfag? Det vil sige, at den høres frem af Staten, understøttes af Staten og ledes indtil sine fineste Traade af Staten. Exempler derpaa have vi i Latin- og Realkolen. Men dersom man spørger det danske Folk, om det har Lyst til at have sit Skolevæsen ordnet paa denne Maade, er jeg vis paa, det svæver et bestemt Net. Thi det danske Folk vil ikke, saa længe Tilbederne af Romeraanden sidde for Styret og paa Lærerskolene, betro sin Ungdom til dem. De ville have deres Børn oplærte paa Dansk og af Danske. Altsaa som en ren Statskolesag kan det ikke blive ordnet. Saa kunde man sige: Lad os ordne det som en ren Friiskolesag. Hvad vil det sige som en ren Friiskolesag? Derved mener jeg, at Stolen høres af Forældrene og ved Foræl-

drene, saa at den Ret, som man mener, er tagen fra Forældrene, virkelig gives dem tilbage og da ogsaa den Pligt, som dermed følger. Hertil vil jeg paa dette Sted sige, at jeg vil bringe Friiskolelærerne og Friiskolens Venner min Tak for, at de i sin Tid have baaret de Offre, som de have, at de have viist sig som beredvillige Redskaber — for at holde mig til, hvad det ærede Medlem for Maribo (Lund) forleden Dag udtalte — i Grundtvigs Land, for at bidrage til, at Romeraandens Virksomhed i selve Almuekolen kunde blive saa lidet betyvende som muligt. Jeg skal nævne en af de Ting, som Hensyn til hvilken jeg mener, at Friiskolen har virket særdeles gavnlige overfor Almuekolen. Det er, at den har forstaaet at anslaa Fantasiens Streng. For mig staar det saaledes, at den Evne, som særlig er fremme hos Barnet og særlig skal udvikles, er Fantasten eller Forestillingsvevnen. Den har man fra anden Side tilbøds flaaet en Streg over, man har søgt at udvikle Forstandsevnen, og det anser jeg for et meget stort Feilgreb af Skolen. Men Friiskolen har vidst at værne om Barnet og Barnligheden og derigjennem ogsaa om dets Forestillings-evne og søgt at give denne en saa høj Flugt som muligt, og det er min Overbevisning, at jo bedre vi kunne faae Børnene til at drømme og danne sig Forestillinger, og jo højere Svinget bliver i deres Forestillings-evne, desto mere betryggende kunne vi være for Fremtiden. Det er min Overbevisning, at faae vi først rigtig Flugt i Barnet, saa at det faar store Forestillinger, da faae vi engang i Liden Mænd, som nok skulle virke efter de Forestillinger, der ere nedlagte i Barnet. Derfor vil jeg sige Friiskolen Tak i Haab om, at den vil vedblive med sin Gjerning efter de Evner og Kræfter, der ligge for. Spørger man nu: Vil Du da ikke have den rene Friiskole strax, saa siger jeg: Nei! Og jeg vis paa, at ikke en eneste Mand i Danmark vil sige: Lad os rive Statskolen ned og lade Friiskolen træde istedet. Jeg skal angive Grunden til, at jeg kan gaa med dertil. Det er den, at jeg ikke har set, at Friiskolens Venner endnu ikke have viist Offerberedvillighed nok overfor Friiskolen og dens Lærere. Til at ordne Folkeskolen som en ren Statskolesag, kan jeg altsaa ikke være med, og til at give den helt fri og sige: Det skal være en Friiskolesag, kan jeg heller ikke være med. Jeg kommer da til det Trede, som jeg vil kalde Kommunestolen. Naar Kommunestolen skal komme frem, maa den se at fliste Ret mellem Staten og Friiskolen, den maa altsaa med andre Ord give Staten, hvad Statens er, og Folket, hvad Folkets er. Vi komme saa til Spørgsmaalet, hvad Statens Krav er. Nu hører jeg jo, at det bliver almindelig flaaet fast, at Staten har et Krav til at fordre et vist Laemaal af Kundskaber, ja at man endog saa mener, at der her i Salen vist neppe er ret Mange, der mene det Modsatte,